

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	Přírodovědecká
Fakulta	Zoologie
Obor řízení	<i>RNDr. Lubomír Vidlička, CSc.</i>
Uchazeč	Ústav zoologie SAV, Bratislava
Pracoviště uchazeče	<i>Vybrané aspekty z etologie a taxonomie švábů (Blattaria)</i>
Habilitační práce (název)	prof. Ing. Otakar Holuša, Ph.D. et PhD.
Oponent	Lesnická a dřevařská fakulta, Mendelova univerzita v Brně
Pracoviště oponenta	

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta) ...

Předložená habilitační práce na téma „**Vybrané aspekty z etologie a taxonomie švábů (Blattaria)**“ představuje soubor 17 publikovaných prací, u kterých je habilitant většinou první z autorů. Textová část práce (mimo přiložené publikace) na 37 stranách je rozdělena na 4 oddíly – etologie, rozšíření a taxonomie švábů ve střední Evropě, tropické druhy švábů, fosilní druhy švábů, čímž dokazuje komplexní záběr autora ve studiu švábů. V úvodu velmi pěkně popisuje svou „osobní cestu“ jak se jeho vztah ke švábům vyvíjel, a jak postupně se jeho profesní dráha se šváby rozvíjela. Autor velmi detailně píše o historickém vývoji nomenklatury a popisů jednotlivých vybraných druhů,

Předložená velmi obsáhlá a především komplexní habilitační práce jednoznačně potvrzuje, že Dr. Vidlička patří ke světovým odborníkům na řád švábů. Svými znalostmi a publikovanými výsledky výrazně posouvá tento obor entomologie kupředu.

formální poznámky:

- Autor použil v textu vyjádření „autoři z Čiech“, avšak se jednalo o autory z Moravy a ze Slezska (Holuša, Kočárek), pozor na záměnu pojmů „Čechy“ a „Česká republika“. Podobně i pojem „česká muzea“, je lepší vypisovat moravská či slezská, obzvláště když to tato muzea mají ve vlastním názvu např. Slezské zemské muzeum.
- Pro pojem Karpatská kotlina (the Carpathian basin), který je používán v maďarské a slovenské literatuře (pojem vychází z označení Uherského království, které zabíralo území od Kysúc do Sedmihradská), by bylo vhodnější z biogeografického a geomorfologického hlediska používat označení „pohoří Karpat a přilehlé Panonské nížiny“. Především pak z toho hlediska, když bereme v úvahu i východní, severní či západní svahy Karpatského pohoří (dnes území UA, PL, CZ).
- V celé práci je malý počet formálních nedostatků – překlepy, kurzíva latinských názvů.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta) ...

1. V rámci orthopteroidního hmyzu jsou velice různorodé způsoby námluv a páření, Která skupina hmyzu má podobný způsob páření jako švábi? Jak se fylogeneticky vyvinuly tyto způsoby, dalo by se říci, že švábi mají „původní“ či „archaický“ typ páření?
2. Autor popisuje způsob páření u druhu *Nauphoeta cinerea*. Mají stejný či podobný způsob páření i evropské druhy rodů *Ectobius* a *Phyllodromica*, nebo způsob páření může být zcela druhově specifický?

3. Kde se na zeměkouli vyskytuje druh švába nejseverněji? A má zde specifickou strategii, aby přežil, co je tedy omezující pro výskyt švábů?
4. Autor popisuje druhovou diverzitu druhů rodu *Phyllodromica* na Balkánském poloostrově. Proč taková intenzivní speciace v této oblasti, je to dáno typem biotopů či obecně tendenci speciace u švábů?
5. Mají jednotlivé druhy rodu *Ectobius* ve střední Evropě preferenci v typech biotopů?
6. V článku o druhu *Ectobius sylvestris* a jeho vertikální migraci autor používá pojem „oak forest“. Je zřejmé, že se jedná o popis biotopu, v lesnictví pojem „porostní typ“. Nicméně porostní typ „oak forest, česky dubový les či dubina“ se může vyskytovat v různých polohách. Na Slovensku se v lesnické praxi používá geobiocenologický klasifikační systém pro klasifikaci trvalých ekologických podmínek. Tento systém pracuje s potenciální vegetací (z důvodu různých porostních typů) a klasifikuje lesní ekosystémy s ohledem na trvalé ekologické podmínky. Tudíž „dubový les“ se může vyskytovat v různých nadmořských výškách, a různých edafických podmínkách – od 1. do 4. vegetačního stupně (nadstavbová jednotka geobiocenologického systému), včetně azonálních společenstev luhů, ale všude je jen „oak forest“. Bude rozdíl v ekologii švábů právě v různých vegetačních stupních, když víme, že environmentální faktory v jednotlivých VS jsou různé, i když porostním typem je stále „oak forest“.
7. Jak jsou druhy v tropech citlivé na změnu biotopu, či změnu struktury? Znamená změna tropických pralesů úbytek či vymizení některých druhů nebo naopak tropické druhy budou eurytopní a změna biotopu bude znamenat jen pokles v abundanci?
8. Existuje nějaká hypotéza, jak vypadala první forma švába v prvohorách? A jakou měl ekologickou strategii?

Závěr

Habilitační práce RNDr. Ľubomíra Vidličky, CSc. „Vybrané aspekty z etológie a taxonómie švábov (Blattaria)“ splňuje – nesplňuje požadavky standardne kladené na habilitační práce v oboru Zoologie.

V Brně dne 14.X.2016